

Perheen taustatekijöiden yhteys adoptio- vanhempien vanhempainvapaaseen

PIIA MARIA BJÖRN & MARKO ELOVAINIO & SIMO KUKKOLA & THOMAS NUKARINEN & HANNA
RAASKA & NINA RITA & JARI SINKKONEN & HELENA LAPINLEIMU

Kansainvälisen tutkimuksen valossa perheen hyvällä sosioekonomisella asemalla on suotuisa yhteys adoptiolapsen kehitykseen. Artikkelissa kuvataan laajan aineiston avulla sellaisia suomalaisia perheitä, joissa on adoptiolapsi. Erityisesti on analysoitu, miten lapsen perheen sosioekonomiset resurssit ja muut tekijät ovat yhteydessä adoptiolapsen kanssa kotona vietettyyn aikaan.

.....

Johdanto

Kansainvälinen adoptio tarkoittaa sitä, että lapselle hankitaan uusi perhe ja uudet vanhemmat toisesta maasta (Welsh & al. 2007). Sosiaali- ja terveysministeriö on pitänyt vuodesta 1985 alkaen virallista tilastoa järjestön kautta adoptoitujen lasten lukumääristä ja kotimaasta. Ulkomaisten adoptioiden määrän trendi 1990-luvun loppupuolen lisääntymisen jälkeen (Parviainen 1993) on maassamme viime vuosina ollut laskeva, sillä vuonna 2005 tehtiin 306 adoptiota, kun vastaava määrä vuonna 2010 oli 160. Pieni nousu tapahtui vuonna 2011, jolloin lapsia adoptoitiin 163 (ks. esim. www.interpedia.fi; Adoptiolautakunta 2012). Vuoden 2009 lopussa Suomessa oli 3 644 ulkomailta adoptoitua henkilöä (STM 2010), kun vastaava määrä vuonna 2011 oli noin 4 000–4 500 (Adoptiolautakunta 2012).

Kansainvälisen adoption tarkoituksena on aina edistää lapsen etua. Lapsi voidaan vuonna 1993 solmitun Haagin sopimuksen mukaisesti vapauttaa kansainväliseen adoptioon, jos hänelle ei löy-

detä adoptio- tai sijaiskotia hänen synnyinmaastaan (Parviainen 2003). Adoption jälkeen lapsen elämä usein kääntyy aivan uudenlaiseen suuntaan: hänet otetaan monesti pitkäänkin odotettuna jäsenenä osaksi uutta kulttuuria ja perhetä (Högbacka 2008). Toisin sanoen lapsi tehdään adoption yhteydessä omaksi (Högbacka 2009). Artikkelissa kuvataan laajan kansallisen aineiston pohjalta sellaisia suomalaisia perheitä, joissa on adoptiolapsi. Lisäksi tarkastellaan keskeisten perheen sosioekonomisten taustatekijöiden yhteyttä päivähoitoikäisen adoptoidun lapsen sopeutumis aikaan, eli siihen aikaan, jonka vanhemmat tai toinen vanhempi viettää lapsen kanssa kotona ennen kuin hän aloittaa esimerkiksi päivähoiton. Tätä aikaa kutsutaan tässä tutkimuksessa kotonaoloajaksi.

Adoptoidun lapsen elämää perheessä on mahdollista tarkastella monesta eri näkökulmasta. Tähän artikkeliin oli selkeintä valita jokin sellainen tekijä, joka hyvin kuvaisi perheen tekemiä ratkaisuja lapsen tilanteen osalta. Kotonaoloajan pituus adoptoineeseen perheeseen saapumisen jälkeen on keskeinen erityisesti adoptoidulle lapselle, sillä lähes poikkeuksetta adoptiota edeltäneet vaiheet hänen elämässään voivat olla jopa traumatisoivia. Koska tiedetään, että lapsen tausta on ollut useimmiten hyvin vaihteleva (Welsh & al. 2007), voidaan olettaa, että lapsen kehityk-

---

Kiitämme tutkimusta rahoittaneita yhdistyksiä ja säätiöitä (esim. RAY, Tiukula-säätiö, Lastentautien tutkimussäätiö, TYKS, EVO). Kiitämme lämpimästi myös tutkimukseen osallistuvia perheitä ja suomalaisia adoptiojärjestöjä.

selle edullista olisi voida rauhassa rakentaa luotamusta tutuksi tuleviin, häntä päivittäin hoitaviin ihmisiin ja näin pohjaa myös myöhemmälle sosiaaliselle kanssakäymiselle. Luonnollinen mittari tälle luottamuksen rakentumiselle on perheen (ts. äidin ja/tai isän ja lapsen) yhdessäoloon käytetty aika. Aiemmat kansainväliset tutkimusraportit ovat paljolti keskittyneet tarkastelemaan adoptiolasten kehitykseen ja sopeutumiseen liittyviä tekijöitä, mutta ne eivät ole niinkään ottaneet huomioon adoptoivaan perheeseen liittyviä tekijöitä. Esimerkiksi aiemmat meta-analyysit ovat eritelleet adoptoitujen lasten käyttäytymiseen ja tunnesäätelyyn (van Ijzendoorn & al. 2005), kielen oppimiseen (Glennen 2002; Scott & al. 2011) tai fyysiseen kehitykseen liittyviä tekijöitä (van Ijzendoorn & al. 2007) adoptiota edeltäneiden tapahtumien valossa. Vähemmän löytyy aiempia tutkimuksia tai meta-analyyssejä siitä, millaisia yhteyksiä lapsen elämänsäkuuluun on adoptoineen perheen sosioekonomisella taustalla, perheen lasten lukumäärällä tai perhemuodolla (Brodzinsky & Brodzinsky 1992; Groze & Rosenthal 1991).

Perheen taustatekijät ja adoptio

Usein adoptioon päätyvien lasten taustassa on kehitykselle suuria haasteita aiheuttavia tekijöitä, kuten köyhyyttä, aliravitsemusta, alistumista alkoholille tai huumeille jo raskausaikana, biologisten vanhempien psyykkisiä ja somaattisia sairauksia, hoidon ja huolenpidon vakavia laiminlyöntejä sekä varhaisia traumoja (Boris & Zeanah 1999). Joissakin tapauksissa lapsi on menettänyt vanhempansa (Conway 2004). Arviolta 90 prosenttia adoptoitavista lapsista on asunut jossain vaiheessa laitoksessa, osa heistä jopa useammassa. Monissa tapauksissa lapsen taustasta ei ole paljoakaan tietoa, esimerkiksi silloin kun kyseessä on löytölapsi. (Welsh & al. 2007.) Näiden lasten taustaan, jotka hyvässä tapauksessa päätyvät adoptioperheeseen odotettuna uutena jäsenenä, liittyy siis usein psyykkistä ja sosiaalista kehitystä vaarantavia riskitekijöitä, kuten korkeampi itsemurhariski sekä yleinen sosiaalisen sopeutumisen hankaluus (Hjern & al. 2002). Adoptio on ylipäättään tietynlainen kiintymyssuhteen muodostumisen erityistilanne, joka johtuu lapsen aiemmista, mahdollisesti myös myöhempään tunne-elämään ja käyttäytymiseen vaikuttavista ko-

kemuksista (O'Connor & Rutter 2000; Stams & al. 2002). Useissa tutkimuksissa (ks. Hughes 1997; Welsh & al. 2007) on todettu, että adoptiolapsilla on selkeitä ongelmia kiintymyssuhteen kehittämisessä sekä heidän perhetilanteensa vakiinnuttua myös sen tasaantumisessa. Aika on siis tässäkin mielessä merkityksellinen mahdollisimman positiivisen kehityksen takaaja lapsen myöhemmänkin elämän kannalta.

Huolimatta edellä esitetyistä merkittävisistä haasteista, joita adoptoidulla lapsella saattaa esiintyä, tällainen kehityksellisessä mielessä vaikea elämän alkutaival ei aina merkitse ylitsepääsemättömiä haasteita. Esimerkiksi hiljattain Hyun Park ja kumppanit (2011) ovat havainneet, että lapsen kehitys alkaa monesti saavuttaa ikätasoa nopeasti perheeseen tulon jälkeen, mutta ikää vastaava taso saavutetaan monesti aikaisintaan noin kahden vuoden kuluessa. Vaikka edellä esitetyt merkittävät deprivaatiot ja aliravitsemus vaikuttavat myös kognitiiviseen kehitykseen, suurin osa lapsista saavuttaa perinteisillä älykkyydesteillä mitatun normaalin älykkyyden vaihtelun (ks. myös O'Connor & Rutter 2000; van Ijzendoorn & al. 2005). Tästä huolimatta suurella osalla adoptiolapsista todetaan myöhemmin enemmän kehityksellisiä pulmia, kuten kielenkehityksen ja oppimisen ongelmia (ks. esim. Raaska & al. 2012a) kuin biologisissa perheissään asuvilla ikätovereilla. Lisäksi Marinus van Ijzendoorn ja muut (2007) ovat osoittaneet, että pituuskasvussa ja painon kehityksessä suurin osa lapsista lähtee hiljalleen saavuttamaan ikätovereitaan onnistuneen adoption jälkeen.

Yvon Gauthier ja kumppanit (2004) ovat lisäksi osoittaneet perhetilanteiden katkonaisuuden olevan yhteydessä lapsen psyykkisen vaurioitumisen riskiin. Toisaalta Cherilyn Dance ja kumppanit (2002) ovat raportoineet tuloksia, joiden mukaan lapsen iällä, aiempien sijoitusten lukumäärällä ja aiemmillä fyysisen ja seksuaalisen väkivallan kokemuksilla ei ollut yhteyttä sijoituksen onnistumiseen. Erot näissä edellä esitetyissä tuloksissa liittyvät todennäköisesti siihen, minä ikäisenä lapsi on sijoitettu adoptioperheeseen ja myös siihen, kuinka pitkään hän on elänyt aiemmin näissä mahdollisesti hyvin haastavissa ja vaihtelevissa olosuhteissa. Tällaiset taustatiedot olisikin hyvä vakioda vastaavissa tutkimuksissa silloin kuin se on mahdollista.

Biologisten ja kehityksellisten tekijöiden lisäksi aiemmat tutkimukset ovat myös osoittaneet

adoptoivan perheen korkeampien sosioekonomisten taustaedellytysten olevan yhteydessä lapsen suotuisampaan sosioemotionaaliseen kehitykseen. Nämä ovat eräitä perusteita sille, miksi adoptioprosessi itsessään on varsin tarkka ja vaativa. Esimerkiksi Laurie J. Bauman ja kumppanit (2006) ovat todenneet, että taloudellisesti epävakaa tilanne voi aiheuttaa etenkin yhden huoltajan perheiden vanhemmille stressiä, joka taas aiheuttaa riskiä lapsen kehityksen vakautumiseen ja edistymiseen adoption jälkeen (ks. myös Hoopes 1982). Suomessa yhteiskuntajärjestelmä on rakentunut siten, että vanhemman mahdollinen taloudellisesti haastava tilanne huomioidaan esimerkiksi päivähoitomaksuissa. Tämän lisäksi alle kouluikäisten lasten niin kutsuttu subjektiivinen päivähoito-oikeus on mahdollistanut maassamme sen, että kaikenlaisista taustoista tulevat lapset ovat voineet mennä päivähoitoon osapäiväisesti tai kokopäiväisesti sen mukaan, mikä on ollut vanhempien kokemaa hoitotarvetta. Näin myös mahdolliset väliaikaiset haasteelliset tilanteet perheissä on voitu ottaa huomioon lapsen päivähoitoa suunniteltaessa.

Vastaavasti muuallakin varhaiskasvatuspalvelujen piiriin menon on todettu olevan hyödyksi eritoten niille lapsille, jotka eivät esimerkiksi vanhempien heikomman sosioekonomisen aseman vuoksi saisi kehitykselleen hyödyllisiä virikkeitä kotona (ks. esim. Fuller & al. 2002). Toki on huomioitava, että kattavuudeltaan Suomen päivähoitojärjestelmää vastaavia järjestelmiä ei kaikkialla ole ja raportoidut tulokset ovat monesti olleet kuntien tai kaupunkien väliaikaisia kokeiluja, eivätkä Suomen järjestelmän kaltaisia pysyviä järjestelmiä, jotka perustuvat tasa-arvoon sekä sosioekonomiselta taustaltaan ja rakenteeltaan erilaisten perheiden yhdenmukaiseen kohteluun.

Myös muut lapsen kasvuympäristöön liittyvät tekijät, kuten perheen rakenteelliset tekijät, ovat aiempien tutkimusten mukaan olleet yhteydessä siihen, kuinka hyvin adoptoitu lapsi sopeutuu uuteen perheeseensä ja kasvuympäristöönsä. Esimerkiksi Victor K. Groze ja James A. Rosenthal (1991) havaitsivat aineistonsa pohjalta, että sosioemotionaalisia pulmia esiintyi vähemmän yhden huoltajan perheissä kuin kahden huoltajan perheissä asuvilla adoptoiduilla lapsilla. Tämän he tulkitsivat kiintymyssuhteen kautta siten, että yhteen uuteen vanhempaan olisi helpompi muodostaa luottamuksellinen suhde kuin kahteen. Toisaalta David Brodzinsky ja Laura Brodzinsky

(1992) havaitsivat, että adoptioaikaisella sisarus-suhteella (aiempia biologisia- tai adoptoituja sisarusia, vanhempia tai nuorempia) oli vain pieni merkitys adoptoidun lapsen sopeutumiseen. Heidän tutkimuksessaan oli mukana 130 adoptoitua 6–12-vuotiaasta lasta.

Tutkimuskysymykset ja hypoteesit

Empiirisessä osuudessa pyrimme vastaamaan seuraaviin kysymyksiin ja asetimme seuraavantalaisia oletuksia tulosten suhteen:

1. Onko suomalaisten vanhempien sosioekonomisella asemalla yhteyttä vanhempien kotonaoloaikaan adoptoidun lapsen saavuttua perheeseen? On yleisesti tiedossa ja edellytyksenäkin, että keskimäärin adoptoivat perheet ovat taloudellisessa mielessä hyvin toimeentulevia (Groze & Rosenthal 1991). Koska Suomen tukijärjestelmä suhteuttaa perheen saaman taloudellisen tuen osin aiempaan tulotasoon, oletimme, että korkeampi sosioekonominen asema olisi yhteydessä pidempään kotonaoloaikaan.
2. Onko adoptoivan perheen 1) lasten lukumäärällä ja 2) perhemuodolla (yhden huoltajan perhe, avoliitto, avioliitto) yhteyttä vanhempien kotonaoloaikaan lapsen tullessa perheeseen? Oletimme, että jos perheessä on ennuudesta eri-ikäisiä lapsia, tällöin vanhempi voi käytännöllisistä syistä olla pidempään kotona. Sen sijaan vanhempien siviilisäädyn osalta ennakoimme, että avo- tai avioliitossa olevien vanhempien olisi helpompaa olla pidempään kotona lapsen saavuttua kuin yhden huoltajan perheen vanhemman, esimerkiksi juuri taloudellisista syistä.

Menetelmä

Tutkimuksen toteutus ja osallistujat

Artikkeli perustuu vuonna 2007 alkaneen ja edelleen jatkuvan FinAdo-tutkimuksen aineistoon (*Finnish Adoption Study*). FinAdo-tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa, jonka avulla voidaan parantaa terveydenhuollon ja sosiaalitoimen ammattilaisten osaamista adoptiolasten erityistarpeiden kohtaamisessa. Lisäksi tavoitteena on luoda kuvaus adoptoitujen lasten ja nuorten fyysisestä ja psyykkisestä terveyden-

tilasta sekä sopeutumisesta Suomeen. Tutkimusta varten perheiden yhteystiedot saatiin valtuutettujen adoptiopäivähoitajien (Helsingin kaupungin sosiaalivirasto, Interpedia ry ja Pelastakaa Lapset ry) kautta.

Marraskuussa 2007 ja tammikuussa 2008 lähetettiin kyselyt kaikille alle 18-vuotiaiden lasten perheille ja helmikuussa vuonna 2009 vielä 250 perheelle, joiden osoitetiedot saatiin päivitettyä. Alle 18-vuotiaiden kyselyjä palautui täytettynä lopulta 1 450. Heidän osaltaan kokonaisvastausprosentiksi muodostui 56. Tässä artikkelissa on mukana 1 400:aa lasta koskeva osuus, sillä osallistujat rajattiin sellaisiin perheisiin, joiden enintään 7-vuotiaat lapset olivat olleet päivähoitossa Suomeen tulon jälkeen. Tämä rajausta tehtiin, sillä tietoa haluttiin eritoten niistä perheistä, joilla oli hiljattaista kokemusta lapsen menosta päivähoitoon.

Aineiston vastaajien adoptiolapsista oli tyttöjä 786 ja poikia 614. Lasten keskimääräinen ikä Suomeen tullessa oli 2,0 vuotta (kh 1,56) ja päivähoitoon aloitusikä 3,28 vuotta (kh 1,35). Näin ollen lapset olivat keskimäärin vähän yli vuoden kotona ennen päivähoitoon menoa. Verrokkitietona tässä kohdin mainittakoon, että Suomessa keskimäärin noin 60 prosenttia kaikkien 1–2-vuotiaiden lasten äideistä on palannut työelämään (Tilastokeskus 2011). Tämän mukaisesti voidaan todeta, että adoptoineiden perheiden vanhemmat ovat keskimäärin yhtä pitkään kotona lapsensa kanssa kuin nekin suomalaiset vanhemmat, joilla on päivähoitoikäinen biologinen lapsi.

Taulukossa 1 esitellään tutkimuksen aineiston perheiden sosioekonomisia taustatietoja. 57 prosenttia lapsista on ollut ennen adoptiota lastenkodissa. 30 prosentilla on takanaan useampia sijoituksia. Vain 9 prosenttia lapsista on ollut ennen adoptiota sijaisperheessä.

Vastaavasti aineiston äidit olivat pääsääntöisesti ammattistatukseltaan ylempiä toimihenkilöitä tai toimihenkilöitä (55 %; isistä lähes 60 %). 89 prosenttia perheistä oli kahden vanhemman perheitä. Yhden huoltajan perheitä oli kyselylomakkeiden täytön hetkellä 9 prosenttia (126 perhettä). Vain alle prosentti (7 perhettä) ilmoitti statukseensa ”avoliitto”. Koska avoliitossa oleva pariskunta ei voi adoptoida lasta, nämä perheet ovat sellaisia, joissa statuksen muutos (esim. avoliiton solmiminen) on tapahtunut vasta lapsen saapumisen jälkeen.

Taulukko 1. Perheiden sosioekonomisen taustan kuvaus.

Muuttuja	f	%
Asumismuoto ennen adoptiota (n = 1 398)		
Sijaisperhe	126	9,0
Lastenkoti	790	56,5
Useita sijoituksia	482	34,5
Ammattiluokitus / Äiti (n = 1 337)		
Ylempi toimihenkilö	476	34,0
Toimihenkilö	297	21,2
Työntekijä	436	31,1
Muu	128	9,1
Ammattiluokitus / Isä (n = 1 178)		
Ylempi toimihenkilö	571	40,8
Toimihenkilö	231	16,5
Työntekijä	249	17,8
Muu	127	9,1
Perhemuoto (n = 1 375)		
Yhden huoltajan perhe	126	9,0
Avoliitto	7	0,5
Avioliitto	1 242	88,7

Mittarit ja aineiston käsittely

Sosioekonomisen aseman mittarina käytettiin vanhemmille teetetyn kyselyn pohjalta ammattiluokitusta. Kotonaoloaika mitattiin vanhempien vastausten perusteella vuosina ja kuukausina. Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen, joka koski vanhempien sosioekonomisen aseman ja heidän kotonaoloaikansa välistä yhteyttä, vastattiin kaksisuuntaisen varianssianalyysin ja kontrastien (Dunnet'n T3) avulla. Toiseen tutkimuskysymykseen kotonaoloajan yhteydestä perheen lasten lukumäärään, sisarusuhteeseen ja perhemuotoon vastattiin niin ikään varianssianalyysillä.

Tulokset

Vanhempien ammattiluokituksen yhteys vanhemman kotonaoloaikaan

Tiedot työelämästatuksesta oli saatavilla 96 prosentilta vastaajista. Äidin korkeammalla statuksella työelämässä oli yhteys lyhyempään kotonaoloaikaan ($F(2,1334) = (3,2), p < 0,05$). Sen sijaan isän ammattiluokituksella ei ollut yhteyttä

Taulukko 2. Äidin kotonaoloaika adoptiolapsen saapumisen jälkeen ammattiaseman mukaan (%).

Äidin ammattiasema	Kotonaoloaika (vuotta)			Yht. (N)
	0–1	1,1–2,0	2,1–6,0	
Ylempi toimihenkilö	63	29	8	100 (440)
Toimihenkilö	55	35	10	100 (276)
Työntekijä	43	38	19	100 (381)
Muu	43	28	28	100 (81)
Kaikki	53	33	14	100 (1178)

$\chi^2(6) = 54,83$; $p < 0,001$.

kotonaoloaikaan ($F(2,1175) = (0,53)$, $p = 0,62$). Myöskään isän ja äidin ammattiluokituksen yhteisvaihtelu kaksisuuntaisessa varianssianalyysissä ei ollut tilastollisesti merkitsevä. Kuitenkin ylempien toimihenkilöiden ja työntekijöiden (keskiarvojen ero $-0,37$, $p < 0,001$) ja ylempien toimihenkilöiden ja kategoriassa ”muu” olleiden välillä oli selkein ero (keskiarvon ero $-0,54$, $p < 0,01$) kotonaoloajoissa. Ylemmät toimihenkilöt olivat näin ollen tässä aineistossa vähiten aikaa kotona lapsensa kanssa. (Taulukko 2.)

Lasten lukumäärän ja perhemuodon yhteys vanhemman kotonaoloaikaan

Ensiksi tehdyn varianssianalyysin tuloksen mukaan sisarusten lukumäärällä oli yhteys kotona-

oloaikaan ($F(2,1368) = (7,46)$, $p < 0,001$). Eritoten perheet, joissa oli yhteensä kaksi (keskiarvon ero $0,15$, $p < 0,05$) tai kolme (keskiarvon ero $0,36$, $p < 0,01$) lasta, viettivät enemmän aikaa kotona adoptoidun lapsen saavuttua verrattuna niihin perheisiin, joissa ei nyt adoptoidun lapsen lisäksi aiempia lapsia ollut.

Tämän jälkeen lasten lukumäärä ristiintaulukoitiin vielä sisarussuhteen kanssa, jotta saatiin havainnollistetuksi se, millaisista sisaruksista nämä perheet koostuivat. Ristiintaulukointi osoitti (taulukko 3), että kaksi- ja kolmilapsisista perheistä suurin osa (63 %) oli adoptoituja. Sijoitettuja sisaruksia oli vain 17 (1 %) ja biologisia sisaruksia näiden perheiden joukossa oli 223 (16 %). Kauimmin kotona olivat siis tässä aineistossa ne vanhemmat, joiden perheissä oli aiemmin adoptoituja lapsia.

Yhden huoltajan perheet olivat keskimäärin hieman alle vuoden ($ka = 0,95$, $kh = 0,51$) kotona lapsen saavuttua, kun taas avioliitossa olevat perheet olivat 1,3 vuotta ($kh = 0,54$) ja avioliitossa olevat perheet 1,4 vuotta ($kh = 0,95$) kotona. Kotonaoloajat erosivat toisistaan tilastollisesti merkitsevästi ($F(2, 1208) = (12,65)$, $p < 0,001$).

Eritoten avioliitossa aineistonkeruun hetkellä olleet olivat kauemmin kotona perheeseen tulleen lapsen kanssa kuin yhden huoltajan perheiden vanhemmat (keskiarvon ero $0,45$, $p < 0,001$). Sen sijaan avioliitossa ja avioliitossa olevilla perheillä ei ollut kotonaoloajassa eroa. Tästä syystä selvitimme vielä tarkemmin, millaisissa ammateissa tämän aineiston yhden huoltajan perheet työskentelivät.

Taulukko 3. Vanhempien kotonaoloaika lasten lukumäärän mukaan (ka vuosina, kh) sekä perheen lasten sisarussuhteet (lkm).

Kotona- oloaika	Lasten lkm						Yht.
	1	2	3	4	5	6	
	1,21 (0,68)	1,37 (0,93)	1,57 (1,08)	1,82 (1,46)	1,41 (1,46)	2,88 (2,24)	
Sijoitettuja sisaruksia							
Ei	441	73	191	47	15	3	1 370
On	0	7	10	3	6	0	26
Adoptoituja sisaruksia							
Ei	441	2	0	1	1	0	445
On	0	678	201	49	20	3	951
Biologisia sisaruksia							
Ei	441	564	104	9	1	0	1 119
On	0	116	97	41	20	3	277

Yhden huoltajan perheet (124 äitiä, 5 isää) olivat ammattiluokituksestaan suurimmaksi osaksi ylempiä toimihenkilöitä. Esimerkiksi äideistä 48 prosenttia oli ylempiä toimihenkilöitä, 22 prosenttia toimihenkilöitä, 25 prosenttia työntekijöitä ja 4 prosenttia kategoriassa ”muu”. Tarkensimme analyysia vielä siten, että mukaan uuteen varianssianalyysiin otettiin vain yhden huoltajan perheet. Tulos osoitti, että myös yhden huoltajan perheissä ammattiluokituksella oli yhteys vanhemman kotonaoloajan pituuteen ($F(3,111) = (6,913), p < 0,001$). Työntekijät olivat kauemmin kotona kuin ylemmät toimihenkilöt (keskiarvojen ero = 0,40, $p < 0,05$), kun taas toimihenkilöillä ja ylemmillä toimihenkilöillä ei vastaavaa eroa ollut tässä aineistossa.

Pohdinta

Adoptiotilanne on kaksijakoinen: yhtäältä perhe antautuu siinä järjestelmän arvioitavaksi, toisaalta se saa myös taloudellista tukea. Vastassa on haastava kasvatustehtävä, johon tarvitaan tukea myös ammattilaisilta ja vertaisryhmältä. Suomessa kansainvälistä adoptiotoimintaa säätelevät lait ovat laki lapseksiottamisesta (153/1985) ja siitä annettu asetus (508/1997) sekä asetus kansainvälisten lapseksiottamisasioiden lautakunnasta (509/1997) (ks. STM 2010). Niiden mukaan Suomessa voivat adoptoida 25 vuotta täyttäneet aviopuolisot yhdessä tai yksityiset henkilöt, mutta ikäero lapsen ja vanhempien välillä saa olla korkeintaan 45 vuotta. Lisäksi uuden, 1.7.2012 voimaan astuneen adoptiolain mukaan adoptiovan vanhemman tulee olla alle 50-vuotias (adoptiolaki 2012), ja ikäeron vanhemman ja lapsen välillä on oltava vähintään 18 vuotta. Kansainvälisessä adoptioprosessissa tulee lisäksi aina huomioida lapsen syntymämaan lainsäädäntö, jonka kriteerit tulevien adoptiovanhempien tulee täyttää. Tässä tutkimuksessa analysoitiin adoptiovanhempien sosioekonomisen aseman ja perheen muiden rakenteellisten tekijöiden (sisarussten määrä, perhemuoto) yhteyttä siihen, kuinka kauan adoptoineet vanhemmat olivat kotona lapsen saavuttua.

Tutkimuksen tulokset osoittivat ennalta asetettujen odotusten vastaisesti, että ylempiin toimihenkilöihin kuuluvat vanhemmat palasivat töihin muunlaisissa ammateissa toimiviin verrattuna huomattavasti aiemmin ja toisaalta parisuh-

teessa (avo- tai avioliitto) olevat adoptiovanhemmat ovat lapsensa kanssa hieman kauemmin kotona kuin yhden huoltajan perheen vanhemmat. Yhden huoltajan perheissä myös ne vanhemmat, jotka olivat ammattistatukseltaan työntekijöitä, olivat kotona pidemmän ajan kuin ylempien toimihenkilön tasoissa ammateissa toimivat vanhemmat. Tällöin siis näyttäisi siltä, että ainakaan heikompi taloudellinen tilanne perheessä ei selittäisi lapsen varhaista hoitoon menoa. Vaikka aiemmat tutkimustulokset ovat osoittaneet, että etenkin taloudellisesti heikosti toimeen tulevien ja usein kasautuneidenkin pulmien kanssa kamppailevien perheiden lasten voi olla hyvä mennä varhain yhteiskunnan tarjoaman palvelun piiriin (esim. Bauman & al. 2006; Hoopes 1982), kuten päivähoitoon, se koskee lastensuojelun piirissä olevia, ei adoptoituja lapsia.

Adoptioon päätyvät perheet – myös yhden huoltajan perheet – ovat yleensä taloudellisesta näkökulmasta varsin hyvin toimeen tulevia (van Ijzendoorn & al. 2005; 2007), kuten asianlaita oli myös tässä aineistossa. Koska yhteiskunnallisesti arvostettu työpaikka usein edellyttää myös korkeahkoa koulutustasoa, tässä tilanteessa voi lisäksi olettaa, että koulutetut vanhemmat voisivat tarjota riittävästi virikkeitä lapselle huolimatta siitä, että perheeseen ei välttämättä kuulukaan kahta huoltajaa. Myös nykyiset työelämän vaatimukset on tosin otettava huomioon, eikä jokaisella adoptioivalla perheellä ole tästä syystä mahdollisuutta pidennettyyn kotonaoloaikaan.

Lapsen näkökulmasta tilanne on pohtimisen arvoinen. Adoptoitu lapsi tarvitsee aikaa myös uuteen kulttuuriin ja kieleen tottumiseen ja tutustumiseen, sillä jonkinlainen kielitaito on edellytys myös päiväkodissa pärjäämiselle. Vielä heikosti kieltä ymmärtävä ja puhuva lapsi on alttiimpi käyttämään aggressiota ongelmatilanteissa (Albus & Dozier 1999). Kehittymätön kyky luoda vuorovaikutussuhteita altistaa lasta tällöin myös väärinymmärretyksi ja kiusatuksi tulemiselle (Raaska & al. 2012b). Tässä aineistossa vanhemmat tai toinen vanhempi oli kotona adoptoidun lapsen kanssa suunnilleen saman aikaa kuin ne suomalaiset vanhemmat (noin yhden vuoden), joille on syntynyt lapsi. Näiden löydösten perusteella olisikin hyvä pohtia, olisivatko edellä esitetyt näkökulmat sellaisia, jotka voisi esittää perusteluina adoptoineiden perheiden kotonaoloajan pidentämiselle jatkossa? Kansainvälisessä mielessä toki suomalaisten vanhempien mahdol-

lisuus olla kotona ennen lapsen laittamista päivähoitoon on huomattavasti parempi kuin esimerkiksi Yhdysvalloissa. Vastaavasti Wendy Hellerstedt ja kumppanit (2008) raportoivat Yhdysvalloissa toteutetun kansallisen kyselyn tuloksia, jonka mukaan adoptoivat vanhemmat olivat keskimäärin neljä kuukautta lapsensa kanssa kotona tämän saapumisen jälkeen. Aikaa pidettiin varsin pitkänä suhteessa siihen, että moni biologisen lapsen saava vanhempi palaa töihin joko kahden viikon kuluttua tai viimeistään 12 viikon kuluttua (Waldfoegel 2001). Tämän huomion valossa suomalaiset vanhemmat ylipäätään ovat varsin pitkään kotona joko biologisen- tai adoptoidun lapsensa kanssa.

Tämän tutkimuksen tulokset osoittivat lisäksi, että mitä enemmän perheessä oli sisarusia, sitä kauemman huoltajat olivat kotona adoptoidun lapsen saavuttua. Tulosten tarkempi tarkastelu osoitti, että eritoten ne perheet, joissa adoptoidun lapsen sisarusten lukumäärä oli 2–3, olivat olleet pisimpään kotona adoptoidun lapsensa kanssa. Näiden perheiden aiemmatkin lapset olivat pääsääntöisesti adoptoituja, ei-biologisia lapsia. Tämä löydös oli linjassa ennako-oletuksemme kanssa, jonka perusteella perheen aiemmat sisarusket ovat voineet tuoda mukanaan vanhemmille jo tietoa siitä, että lapselle voi olla hyväksi olla vielä hieman pidempään kotona.

Tutkimuksen rajoitukset

Ensiksikin vaikka tämän tutkimuksen vastausprosenttia (55,7) voidaan pitää varsin hyvänä suhteessa aiempiin samankaltaisiin laajoihin kansainvälisesti merkittäviin tutkimuksiin, joissa vastausprosentti on ollut luokkaa 39–42 (ks. esim. Verhulst 2008), täytyy kuitenkin tuloksia yleistettäessä muistaa varovaisuus. Esimerkiksi aineiston katoa (= ei-vastanneet) on analysoitu tähän mennessä sukupuolen, lapsen alkuperämaan ja lasten iän suhteen (ks. Raaska & al. 2013). Katoanalyysi osoitti, että vastaamatta jättäneiden perheiden lasten osalta ei löytynyt eroa sukupuolen eikä alkuperämaan suhteen, mutta systemaattinen ero löytyi vanhempien lasten osalta. Sillä ei kuitenkaan tämän tutkimuksen kannalta ole merkitystä, koska aineistossa olivat mukana alle kouluikäisten lasten perheet. Sen sijaan merkitystä voisi olla sillä, minkälaisia kehityksellisiä pulmia lapsella on havaittu, koska se voisi vaikuttaa

vanhemman päätökseen laittaa tai olla vielä laittamatta lasta päivähoitoon. Toiseksi tässä artikkelissa on tarkasteltu vain tiettyjä taustatekijöitä adoptoitujen lasten päivähoitoon menon suhteen. Esimerkiksi verrokkiryhmäasetelma, jossa olisi mukana esimerkiksi kielellisen kehityksen seurannassa sekä perheen biologisia- että perheeseen adoptoituja lapsia, voisi tuottaa kiinnostavaa tietoa jatkoa ajatellen. Kolmanneksi on syytä ottaa huomioon se, että myös muut kuin tässä tutkimuksessa huomioidut sosioekonomiseen taustaan liittyvät tekijät ovat voineet vaikuttaa vanhempien ratkaisuun varhaisemmasta tai myöhäisemmästä päivähoitoon menosta. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi lapsen koettu sopeutuminen kotiympäristöön ja vanhempiin, sisarusiin sekä muuhun perheen lähipiiriin.

Tulosten sovellusehdotuksia

Tutkimuksen tulokset ovat tuottaneet tietoa kahdella eri tavalla. Toisaalta osoitetuksi tuli se, että adoptoivien perheiden joukossa on rakenteeltaan ja sisarussuhteiltaan varsin monenlaisia perheitä. Sen sijaan tilanne sosioekonomisen statuksen osalta, varsinkin arvioitaessa vanhempien ammattitastusta, on yhtenäisempi: lapsia adoptoidaan meillä korkeammin koulutettuihin ja korkeamman ammatillisen statuksen perheisiin. Vaikka olisi voinut olettaa, että tämä näkyy myös perheen mahdollisuutena antaa aikaa siihen tulelle uudelle jäsenelle, näin ei kuitenkaan ollut. Edellä on tosin tultu siihen päätelmään, että korkeamman koulutuksen ja ammattiaseman myötä tulee myös suurempi vastuu ja työelämän paine. Vastaavasti tämä taas näkyy siinä, että huolimatta tiedosta ja perheen sisäisistä tavoitteista lasten kasvatuksessa, niitä ei kuitenkaan aina voida saavuttaa.

Suomalaista adoptioerheiden palvelujärjestelmää on viime vuosina pyritty kehittämään esimerkiksi tuoreella lakiuudistuksella. Adoptoivaa perhettä tuetaan nykyisin monin tavoin. Esimerkiksi Kelan mukaan näihin tukiin kuuluvat adoptiokulukorvaus, joka myönnetään ulkomaan adoptioon, sekä äitiysavustus alle 18-vuotiaasta. Äitiysavustuksella viitataan äitiyspakkaukseen tai sitä vastaavaan rahasummaan. Moni adoptoiva perhe päätyy todennäköisesti korvaamaan muutoin varsin käyttökelpoisen äitiyspakkauksen rahasummalla, sillä useimmiten adoption kaut-

ta perheeseen tuleva lapsi on vähintään 2-vuotias, eikä äitiyspakkauksen sisältöä pääse tällöin hyödyntämään. Edellä mainittujen lisäksi perhettä tuetaan vanhempainrahalla alle 7-vuotiaasta (200–234 arkipäivää), adoptioisälle maksettavalla isyysrahalla sekä kotihoidon tai yksityisen hoidon tuella. Adoptiokulukorvaus vaihtelee lapsen lähtömaan mukaan, eikä se kata kaikkia adoptiosta tulevia kustannuksia. Adoptiovanhemmille kotihoiton tuki myönnetään myös yli 3-vuotiaasta lapsesta siihen saakka, kun vanhempainrahakauden alkamisesta on kulunut 2 vuotta. Adoptiova perhe on oikeutettu näihin tukiin, mikäli adoptio on toteutettu laillistetun adoptiopalvelunantajan kautta. Suomessa tällaisia laillistettuja adoptiopalvelunantajia ovat Helsingin kaupungin sosiaalivirasto, Interpedia ry. ja Pelastakaa Lapset ry (ks. esim. STM 2010).

Huolimatta edellä avatusta tukijärjestelmästä perheelle jää tuen jälkeen maksettavaksi kuluja vähintään 1 400–7 400 euroa riippuen siitä, mistä maasta lapsi adoptoidaan. Adoptiolapsesta ei makseta äitiysrahaa, mutta vanhempainrahakausi on adoptioperheillä 42 vuorokautta pidempi kuin biologisten lasten perheillä. Äitiys- ja vanhempainraha ovat ansiosidonnaisia, mutta äitiysraha on vanhempainrahaa korkeampi. Tosin edelleen on varmasti tarpeen pohtia sitä, onko esimerkiksi 8–9 kuukautta – eli se aika, jolloin vanhemmat saavat vanhempainrahaa – riittävä adoptiolapsen sopeutumiselle.

Jos adoptoivat vanhemmat saisivat esimerkiksi neljän kuukauden ajan äitiysrahaa (kuten biolo-

gisen lapsen saavat perheet) ja sen jatkoksi vanhempainrahaa, saatu taloudellinen tuki voisi toimia kannustimena hoitaa lasta kotona nykyistä kauemmin. Tästä tarvitaan jatkotutkimuksia, joissa otettaisiin huomioon tässäkin artikkelissa esille tuotuja perheen rakenteeseen ja sisarusuhteen tilanteeseen vaikuttavia tekijöitä pitkitäisasetelmalla. Tarvittaisiin lisää tietoa – sekä vanhempien ja lasten että päivähoiton tai koulun henkilökunnan arvioimana – siitä, kuinka hyvin lapsi on sopeutunut uuteen ympäristöönsä.

Lisäksi jatkossa olisi hyvä tarkastella erikseen yli 7-vuotiaana Suomeen tulleiden lasten tilannetta, sillä heillä on haasteena uuden perheen ja kulttuurin lisäksi uusi opittava kieli ja uuden kotimaan vaatimukset. Perheille annettavan tiedon osalta tulisi huomioida ne vaikutukset, joita heidän lapsensa aiemmin kokemilla asioilla on sopeutumisen laatuun ja aikaan. Ennen adoptiota vanhemmille annettava adoptio neuvonta onkin pakollista Suomessa (ja muissa Pohjoismaissa), mutta vaikka pääsääntöisesti adoptiovalmennuskursseilla ovat tietoa antamassa varsin kokeneet työntekijät, se ei laadultaan ole vielä yhdenmukaista eri kuntien välillä.

Päiväkoti on monelle lapselle adoption jälkeinen ensimmäinen oman uuden perheen ulkopuolinen kontakti. Siksi on hyvä suunnitella lapsen päivähoitoon menon ajankohtaa ja päivähoitomuotoa harkiten ja antaa sekä lapselle että hänen tuleville hoitajilleen riittävästi aikaa molemminpuoliseen tutustumiseen.

KIRJALLISUUS

- Albus, Kerstin & Dozier, Mary: Indiscriminate friendliness and terror of strangers in infancy: Contributions from the study of infants in foster care. *Infant Mental Health Journal*, 20 (1999): 30–41.
- Bauman, Laurie J. & Silver, Ellen J. & Stein, Ruth E.: Cumulative social disadvantage and child health. *Pediatrics*, 117 (2006): 1321–8.
- Boris, Neil W. & Zeanah, Charles: Disturbances and disorders of attachment in infancy: an overview. *Infant Mental Health Journal*, 20 (1999): 1–9.
- Brodzinsky, David M. & Brodzinsky, Laura: The impact of family structure on the adjustment of adopted children. *Child Welfare*, 1 (1992): 69–76.
- Conway, Eileen: Motherhood interrupted. Adoption in Ireland. In P. Kennedy (ed.): *Motherhood in Ireland*. Douglas Village & Cork: Mercier Press, 2004.
- Dance, Cherilyn & Rushton, Alan & Quinton, David: Emotional abuse in early childhood: Relationships with progress in subsequent family placement. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 43 (2002): 395–407.
- Fuller, Bruce & Kagan, Sharon L. & Caspary, Gretchen L. & Gauthier, Cristiane A.: Children and Welfare Reform. *Welfare Reform and Child Care Options for Low-Income Families*, 12 (2002): 1.
- Gauthier, Yvon & Fortin, G. & Jeliu, G.: Clinical application of attachment theory in permanency planning for children in foster care: The impor-

- tance of continuity of care. *Infant Mental Health Journal*, 25 (2004): 379–396.
- Glennen, Sharon: Language development and delay in internationally adopted infants and toddlers: A review. *American Journal of Speech-Language Pathology*, 11 (2002): 333–340.
- Groze, Victor K. & Rosenthal, James A.: Single parents and their adopted children: A psychosocial analysis. *Families in Society: The Journal of Contemporary Human Services*, 72 (1991): 67–77.
- Hellerstedt, Wendy L. & Madsen, N. J. & Gunnar, M. J. & Grotevant, H. J. & Lee, R. M. & Johnson, D. E.: The International Adoption Project: Population-based surveillance of Minnesota parents who adopted children internationally. *Maternal and Child Health Journal*, 12 (2008) 162–171.
- Hjern, Anders & Lindblad, Frank & Vinnerljung, Bo: Suicide, psychiatric illness and social maladjustment in intercountry adoptees in Sweden: A cohort study. *Lancet*, 360 (2002): 443–448.
- Hoopes, Janet.: Prediction in child development: A Longitudinal study of adoptive and nonadoptive families. New York: Child Welfare League of America, 1982.
- Howie, D.: Parent-reported problems in 211 adopted children: Some risk and protective factors. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 38 (1997): 401–411.
- Hughes, Daniel A.: Facilitating developmental attachment. The road to emotional recovery and behavioral change in foster and adopted children. Northvale, NJ: Aronson, 1997.
- Högbacka, Riitta: The quest for a child of one's own: Parents, markets and transnational adoption. *Journal of Comparative Family Studies*, 3 (2008): 311–330.
- Högbacka, Riitta: Ikioma lapsi vieraasta maasta: yhteisyys ja erot kansainvälisissä perheissä. Teoksessa Riitta Jallinoja (toim.): Vieras perheessä. Helsinki: Gaudeamus, 162–190, 2009.
- O'Connor, Thomas G. & Rutter, Michael: Attachment disorder behavior following early severe deprivation: extension and longitudinal follow-up. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 39 (2000): 703–712.
- Park, Hyun & Bothe, P. & Holsinger, E., & al.: The impact of nutritional status and longitudinal recovery of motor and cognitive milestones in internationally adopted children: *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 8 (2011): 10–116.
- Parviainen, Heikki: Kansainvälinen adoptiotoiminta Suomessa vuosina 1970–2000. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja E 15/2003. Helsinki: Väestöliitto, 2003
- Raaska, Hanna & Elovainio, Marko & Sinkkonen, Jari & Matomäki, J., Mäkipää, S., & Lapinleimu, Helena: Internationally adopted children in Finland: Parental evaluations of symptoms of reactive attachment disorder and learning difficulties FINADO study. *Child: Care, Health & Development*, 38 (2012a): 697–705.
- Raaska, Hanna & Lapinleimu, Helena & Sinkkonen, Jari & Salmivalli, Christina & Matomäki, J. & Mäkipää, S. & Elovainio, Marko: Experiences of School Bullying Among Internationally Adopted Children: Results from the Finnish Adoption (FINADO) Study. *Child Psychiatry and Human Development*, 43 (2012b): 592–611.
- Raaska, Hanna & Elovainio, Marko & Sinkkonen, Jari & Stolt, S. & Jalonen, I. & Matomäki, J. & Mäkipää, S. & Lapinleimu, Helena: Adopted children's language difficulties and their relation to symptoms of reactive attachment disorder: FinAdo study. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 3 (2013): 152–160.
- Scott, Kathleen A. & Roberts, J. A. & Glennen, S.: How well do children who are internationally adopted acquire language? A meta-analysis. *Journal of Speech, Language and Hearing Research*, 54 (2011): 1153–1169.
- Stams, Geert Jan J.M. & Juffer, Femmie & Van IJzen-doorn, Marinus H. Maternal sensitivity, infant attachment, and temperament predict adjustment in middle childhood: The case of adopted children and their biologically unrelated parents. *Developmental Psychology*, 38 (2002): 806–821.
- Stern, Daniel N.: The interpersonal world of the infant: A view from psychoanalysis and developmental psychology. New York: Basic Books, 1985.
- Suomen kansainvälisten lapseksiottamisasioiden lautakunnan toimintakertomus 2009. Sosiaali- ja Terveysministeriön selvityksiä 24/2010. Helsinki, 2010.
- Sukula, Seija: Matka äidiksi. Tarinoita adoptiosta ja yksinvanhemmuudesta. Tampereen yliopisto. Acta Universitatis Tampereensis 1469, 2009.
- Van IJzenendoorn, Marinus H. & Bakermans-Kranenburg, Marian J. & Juffer, Femmie: Plasticity of growth in height, weight and head circumference: Meta-analytic evidence for massive catch-up after international adoption. *Journal of Developmental and Behavioral Pediatrics*, 28 (2007): 334–343.
- Van IJzenendoorn, Marinus H. & Juffer, Femmie & Poelhuis, Caroline W.: Adoption and cognition development: A meta-analytic comparison of adopted and nonadopted children's IQ and school performance. *Psychological Bulletin*, 131 (2005): 301–316.
- Verhulst, Frank: International adoption and mental health: Long-term behavioral outcome. Culture and conflict in child and adolescent mental health, (2008): 83–105.
- Waldfoegel, Jane: Family and medical leave. Evidence from the 2000 surveys: *Monthly Labor Review*, 124 (2001): 17–23.
- Welsh, Janet A. & Viana, Andres G. & Petrill, Stephen A. & Mathias, Matthew D.: Interventions for internationally adopted children and families: A review of the literature. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 24 (2007): 285–311.

INTERNET-LÄHTEET

Adoptiolaki 2012. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2012/20120022> (luettu 1.8.2013).
Adoptio ja perheen tuet. Kansaneläkelaitos, 2014. www.kela.fi/adoptio (luettu 4.3.2014)
Adoptiot. Pelastakaa lapset ry, 2014. <http://www.pelastakaa lapset.fi/toiminta/lastensuojelutyo/adoptiot/> (luettu 4.3.2014)
Interpedia adoptiopalvelunantajana. Interpedia ry, 2013. <http://interpedia.fi> (luettu 4.3.2014)

Kaksi kolmesta alle kolmivuotiaiden lasten äideistä työllisiä, 2013. Tilastokeskus, 2011. http://www.stat.fi/til/tyokay/2011/02/tyokay_2011_02_2013-03-22_tie_001_fi.html (luettu 4.3.2014)
Tilastotietoja Suomeen adoptoiduista lapsista. Adoptiolautakunta, 2012. <http://www.valvira.fi/luvat/adoptio/tilastot> (luettu 15.12.2013)

SUMMARY

Piia Maria Björn & Marko Elovainio & Simo Kukkola & Thomas Nukarinen & Hanna Raaska & Nina Rita & Jari Sinkkonen & Helena Lapinleimu: Associations of family background factors with adoptive parents' parental leave (Perheen taustatekijöiden yhteys adoptiovanhempien vanhempainvapaaseen)

This article explores the situation of adoptive families in Finland. Special focus is given to how the family's socio-economic resources and other structural factors are associated with the time spent at home by parents following the arrival of the adoptive child. The study used a dataset from the national FinAdo project. The sample included 1,400 adoptive families of children aged seven or under. Questionnaires were sent to all these families.

The results showed that white-collar parents returned to work earlier than parents in other occupations. On the other hand adoptive parents living in a common law relationship stayed at home with their children somewhat longer than sole-provider parents. In sole-provider families, parents in blue-collar jobs stayed at home longer than parents in upper white-collar positions. The same was true of families that had more than one child. The results are discussed in view of the financial and knowledge support available to adoptive families and in view of the situation of families in general when they are making the decision on returning to work and putting children into day care.

Keywords: international adoption, Finnish family, socio-economic background, family type.